

**Квест - оонньуу «Чохоон биэриигэ айан»
бэлэмнэний бөлөһүн оһолоругар аналлаах грамотаһа дьарык.**

Иитээччи: Саввинова М.Е.

Сыала: оһолор грамотаһа ылбыт билиилэрин чуолкайдааһын.

Соруктара:

- Үөрэтэр:** 1. Дорһоон уонна буукуба диэн өйдөбүллэри чиңэтии.
2. Тыллары сүһүөххэ араарар, сүһүөх ахсаанын быһаарары чиңэтии.
3. Тыллары фишканын суруйан ырытары салгыы үөрэтии.
4. Ойуунан этии толкуйдуурга салгыы үөрэтии.
5. Буукубалартан тыл таһаарар үөрүйэһи чиңэтии.

Сайыннарар:

1. Арааран истэр дьоһуру сайыннарыы.
2. Болһомтону, өйгө тутар, толкуйдуур дьоһуру сайыннарыы.
3. Быһааран түмүк оңорор сатабылы сайыннарыы.
4. Тулалыыр эйгэһэ бэйэттэн хайысханы быһаарар сатабылы сайыннарыы.

Иитэр:

1. Тулуйан истиһэргэ, бодоруһан тэңнэ үлэлииргэ иитии .
2. Бэйэ - бэйэһэ эйэһэс сыһыаңа, көмөлөсүһэргэ иитии.

Туттуллар матырыйааллар: сурук, карта, соруудахтардаах кэмбиэрдэр, сыыппаралар, үөрэнэр тэриллээх рюкзак (пенал, уруучука, тэтэрээт, кинигэ, миэл, ластик, линейка, альбом), кулуус ойуута, оонньуур сундук (иьигэр фишкалардаах уонна 2, 3, 5 сыыппаралардаах), буукуба суруйарга араас предметтэр (сунуурдар, палочкалар, обуруолар, мозаика элеменнэрэ, пластилин), этии схемата, оһо ахсаанынан уоттан, суолга сэрэхтээх буоларга аналлаах ойуулар.

Дьарыктаныы барыыта.

I тэрээһин чааһа.

- Үтүө күнүнэн, оһолор! Бүгүңнү дьарыкпытыгар эһиэхэ аналлаах үөрэтэр, сайыннарар биэриини көрдөрүөм (телевизоры холбооһун, туох да көстүбэт). Хайаа, тоһо туох да көстүбэти? Сунуурдарын холбоһугун бэрэбиэркэлиэм (телевизор кэнниттэн сурук уонна карта булан таһаарыы). Оһолоор, интэриэһинэйин, сурук уонна карта буллум дии. Ааһабыт, көрөбүт дуо?

Сурук ис хоһооно.

Үтүө күнүнэн! Биэриини көрүөххүтүн баһарар буоллаххытына бииртэн саһалаан сыыппаралары булан соруудахтарбын толоруң уонна тылла таһаарың, оччоһо эһиэхэ аналлаах биэри кэстүө.

- Тыый, телевизорбыт соруудахтарын толоробут дуо? Үлэбитин саһалыаһың. Ситиһиилэри баһарабын.

II сүрүн чааһа.

1. Дорһооннор уонна буукубалар. Оонньуу «Дьыэлэрин буллартаа».

- Ођолор, картабытын көрүөђүң. Сорудахпыт ханнык сыыппараттан сађаланарый? Биир сыыппара ханна турар эбитий? (Кинигэ долбуурттан 1 кэмбиэри булуу, кэмбиэр иһигэр буукубалар бааллар. Ону эбии 4 араас дорђоон фишкалара ойууламмыт кэмбиэрдэр бааллар.)

- Кэмбиэр иһигэр туох баарый? (Буукубалар бааллар эбит.) Бу ханнык дорђоонуй? (Буукубалары биирдии ылан ааттыылар.) Дорђоон уонна буукуба туох уратылаахтарый? (*Дорђоону истэбит, саңарабыт онтон буукубаны көрөбүт, суруйабыт, аађабыт.*) Дорђоон хас араастаађый?

Оонньуу «Дьиэлэрин буллартаа».

- Бу сорудахха 4 кэмбиэр баар. Ол аата тугу гыныхтаахпытый? *Дорђооннору дьиэлэрин булларабыт.* - Сөп, бастакы сорудахпытын толордубут. Картабытын көрүөђүң, салгыы ханнык сыыппараны көрдүүбүтүй? (*Икки сыыппараны булабыт.*)

2. Оонньуу «Тылы сүһүөххэ араар, хас сүһүөхтээђий?» (2 сорудах долбуурга Никитин кубиктарыгар турар). Рюкзакка үөрэнэр тэриллэр бааллар: пенал, уруучука, тэтэрээт, кинигэ, миэл, ластик, линейка, альбом.

- Хопто иһигэр туохтар баалларый? Сүһүөх диэн тугуй? (*Суьуох диэн тыл сорђото буолар.*)

- Көбүөргэ тобуктаан олордубут. Иннигитигэр хас сүһүөђү уурдум? *Биир суьуох.* (Уочаратынан 4 ахсааңна дылы ууруу.) Тођо маннык уурталаабытым буолуой? Бу рюкзак иһигэр маллар бааллар. Эһиги бири ылан таһааран ааттаан баран сүһүөххэ арааран ханна уураргытын быһаарын. Маладьыастар, бу тэриллэри биир тылынан туох диибитий? (*Бу үөрэнэр маллар.*)

3. Фишканан үлэ.

- Салгыы картабытын көрүөђүң, ханнык сыыппараны көрдүүбүтүй? 3 сыыппара ханна турарый? Сыыппарабыт аттыгар күлүүс ойуута турар. Ол аата бу күлүүһү арыйдаһпытына сорудахпытын булуохпут.

Күлүүс – тарбах эрчиллиитэ.

Ааммыт турар хатыылаах.

Күлүүһү ким арыйыай?

Күлүүһү тартыбыт,

Күлүүһү эрийдибит,

Күлүүһү тоңсуйдубут

Ааммытын арыйдыбыт.

- Ођолор, күлүүһү арыйан сундугу буллубут. Туох баарый? (*Фишкалар уонна сыыппаралар бааллар.*) Оскуолађа киирдэххитинэ уроккутун үөрэппэтэххитинэ хас сыананы ылыаххытый? Онтон саамай үчүгэй сыана хас буолуой? Үстүү буолан олорон сыыппаралары суруйдубут. (Биирдии ођо доскађа тахсан суруйан ырытан кэпсииллэр) Бары бэрэбиэркэлэниэђиң.

4. Оонньуу «Аатын бастакы буукубатын суруй»

- Картабытын көрүөђүң, салгыы барыађың. 4 сыыппарађа тийэрбитигэр утары суолталаах тыллары ситэри этэн тийиэхпит.

- слон улахан, онтон кутуйах ... (кыра).

- тыатаађы тот, онтон торђон бөрө ... (аччык).

- этээстээх дьиз үрдүк, этээһэ суох дьиз ... (намыһах).
  - жирафа моонньо уһун, онтон бегемот моонньо ... (кылгас).
  - күнүс сырдык, онтон түүн ... (хараҕа).
  - тыаҕа үүнэн турар мас элбэх, онтон дьиз таһыгар ... (аһыйах).
  - ардах түстэһинэ сир инчэйэр, онтон күн тыктаһына ... (куураар).
  - лимон аһыы, онтон банан ... (минньигэс).
  - айан суол кэтит, онтон ыллык суол ... (кыараҕас).
- Хоспутугар бары киридибит. 4 сыһпараны буллубут, иннигитигэр турар предметэринэн ааккыт бастакы дорҕоонун буукубатын суруйуҥ. Сорудахпытын толордубут, салгыы картабытын көрүөһүҥ.

5 Этиитэ толкуйдаа.

- 5 сыһпарабыт сэрэхтээх буолуу муннугар турар эбит. Бу туох бэлиэтэй?(Бу *этии бэлиэтэ.*) Биирдии ойууну ылан, хас суол бэлиэтэ турарый да оччо тыллаах этиитэ толкуйдаан.

6. Тылы таһаар.

- Сыһпараларбыт хомуйдубут, кэннилэригэр буукубалар бааллар эбит дии. Доскаҕа уочаратынан тиэрэ ууран туох диэн тыл тахсыбытын ааһын. Туох диэн тылы таһаардыгыт? (*Чохоон диэн тыл.*) Ол аата биһиги көрөр биэриибит аата «Чохоон» диэн эбит.

III түмүк чааһа.

- Бары тэлэбиизэрбит сорудахтарбытын толордубут. Тоҕо биһиги сорудахтары толордубут? (*Оболорго аналлаах биэриини көрөөрү.*) Маладьыастар! Билигин эһиэхэ аналлаах ЧОХООН (сахалыы алпаабыт) биэриини көрүөхпүт.